

DE TWEEDE VONDST VAN *ARION LUSITANICUS* IN NEDERLAND

D.M. Soes & A.J. de Winter

A second record of *Arion lusitanicus* in the Netherlands

The slug *Arion lusitanicus* was found in Wageningen (province of Gelderland) in 2004, which represents the second anatomically confirmed record so far in the Netherlands. In view of the situation in surrounding countries, the species is probably much more common. Readers are requested to examine the large *Arion* species in their gardens, where the species is most likely to be encountered.

Inleiding

De naaktslak *Arion lusitanicus* ("Spaanse wegslak") is in Nederland voor het eerst verzameld in 1988 (De Winter, 1989). De dieren waren in een behoorlijke dichtheid aanwezig in een tuin te Bennekom (prov. Gelderland). Deze mogelijk uit Zuidwest-Europa afkomstige soort heeft zich sinds de jaren zestig weten te verspreiden over grote delen van Europa. In België en in Duitsland komt ze wijd verspreid en talrijk voor (Van Goethem & Backeljau, 2002; Wiese, 1999). Het is dan ook opmerkelijk dat er sinds 1989 geen controleerbare waarnemingen voor Nederland zijn gepubliceerd. Bij de in de Rode Lijst (Bruyne *et al.*, 2003) vermelde tweede vondst, bleek het uiteindelijk niet om *A. lusitanicus* te gaan. Het is des te opmerkelijker aangezien de soort behoorlijke schade kan aanrichten aan tuinplanten en landbouwgewassen en om die reden extra aandacht verdient (Van Goethem & Backeljau, 2002).

Wageningen

Met het vermoeden dat de soort ook in Nederland algemeen zou zijn is de eerste auteur in 2004 een zoekactie in Wageningen begonnen. De derde locatie, in de eigen tuin, was al raak (zie ook de voorplaat). Al spoedig werd een tweede exemplaar in de buurt van de tuin gevonden. Het idee dat de soort meer voorkomt dan dat het geringe aantal meldingen suggereert is door het spoedige resultaat alleen maar versterkt, ook al ligt Wageningen slechts op enkele kilometers afstand van de eerste vindplaats van deze soort. Helaas lukte het in 2004 niet meer om op meerdere plaatsen in Nederland te gaan zoeken.

Determinatie

Wat het bekend worden van de verspreiding van deze toch forse naaktslak in de wegstaat is de uitwendige gelijkenis met de zeer algemene *Arion rufus* ("grote wegslak"). Het gemiddeld kleinere formaat (gestrekt 8-12 cm) en de fijnere lamellen op het achterlijf zijn een indicatie dat het wel eens om *A. lusitanicus* zou kunnen gaan, echter betrouwbaar zijn deze kenmerken niet. Zo bleek in 2004 dat een populatie volwassen dieren van *A. rufus* in de Wageningse uiterwaarden uit kleinere individuen bestond dan de populatie *A. lusitanicus* in de stad. In de literatuur wordt verder regelmatig beweerd dat de jonge dieren van *A. lusitanicus* veel bonter getekend zijn dat die van *A. rufus* (Fechter & Falkner, 1989; Reischütz, 1999). Dit lijkt in Nederland echter niet te

werken, ook de jonge exemplaren van *A. rufus* zijn hier vaak gebandeerd. Davis (1987) geeft aan dat uiterlijke kenmerken op lokaal niveau vaak wel bruikbaar zijn om populaties van *A. lusitanicus* en *A. rufus* van elkaar te onderscheiden, maar dat een absoluut onderscheid van de soorten niet mogelijk is. Voor een betrouwbare determinatie is het dan ook noodzakelijk het dier te doden en het genitaalapparaat (figuur 1) te bekijken. Bij volwassen dieren is het onderscheid dan eenvoudig; *A. lusitanicus* heeft ten opzichte van *A. rufus* een kleiner atrium en een langgerekt spoelvormig oviduct (figuur 2). Voor goede beschrijvingen van de verschillen zie bijvoorbeeld Davis (1987), De Winter (1989) en Kerney & Cameron (1980). Het eerste Wageningse exemplaar bleek een spermatofoor bij zich te hebben, ook de vorm hiervan is specifiek (Davis, 1987).

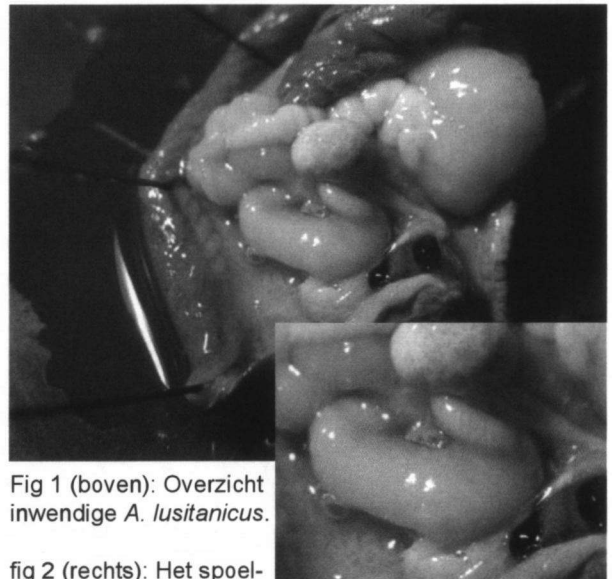

Fig 1 (boven): Overzicht inwendige *A. lusitanicus*.

fig 2 (rechts): Het spoelvormig oviduct van *A. lusitanicus*

In kaart brengen

Het in kaart brengen van de verspreiding zou eigenlijk geen probleem mogen zijn met zoveel NMV-leden die zich bezighouden met landslakken. De grootste trefkans is in de bebouwde kom en het lijkt niet onwaarschijnlijk dat de soort in tuinen van verschillende NMV-leden rondkruipt. Hieruit volgt dan ook het logische verzoek om uit te kijken naar *Arion lusitanicus* in uw eigen tuin. Mocht u hulp nodig hebben bij de determinatie dan zijn ondergetekenden na overleg bereid te helpen.

Literatuur

- BRUYNE, R.H. DE, H. WALLBRINK & A.W. GMELIG MEYLING, 2003. Bedreigde en verdwenen land- en zoetwaterweekdieren in Nederland (Mollusca). European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden & Stichting Anemoon, Heemstede.
- DAVIS, S.M., 1987. *Arion flagellus* Collinge and *A. lusitanicus* Mabille in the British Isles: a morphological, biological and taxonomic investigation. *J. Conch.* 32: 339-354.
- GOETHEM, J.L. VAN & T. BACKELJAU, 2002. Recent invasions of terrestrial slugs in Belgium (Mollusca, Gastropoda). in M. Peeters & J.L. van Goethem, 2002. Belgian fauna and alien species. *Bulletin de L'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique Biologie* vol. 72 Suppl.: 67-70.
- FECHTER, R. & G. FALKNER, 1989. *Weichtiere*. Mosaik Verlag GmbH, München.
- KERNEY, M.P. & R.A.D. CAMERON, 1980. *Elseviers slakkengids*. Elsevier, Amsterdam/Brussel.
- REISCHUTZ, P.L. 1999. Sektion und Bestimmung von Nacktschnecken. *Heldia* 2(3): 17-32.
- WIESE, V., 1999. Die Spanische Wegschnecke *Arion lusitanicus* MABILLE 1868. *Haus der Nature – Cismar Monatsblätter* nr. 23.
- WINTER, A.J. 1989. *Arion lusitanicus* Mabille in Nederland (Gastropoda, Pulmonata, Arionidae). *Basteria* (53): 49-51.

Adressen van de auteurs

Menno Soes
Julianastraat 131
6707 DD Wageningen
dmsoes@hetnet.nl

A.J. de Winter
Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis
Postbus 9517
2300 RA Leiden,
winter@naturalis.nnm.nl